

»Jeg vil prise HERREN hele mit liv...« (Salme 146,2)

Hvor bærer det nu hen?

(I) Et tilbageblik

Den 30. januar 1933 udnævnte Tysklands rigspræsident von Hindenburg *Adolf Hitler* til rigskansler. En antikrist trådte frem på verdensscenen.

Nogle dage senere holdt han over radio sin første tale til det tyske folk. Her »forkyndte« han, at »kristendommen er basis for vort folks moral, og familien er vort folks- og statslegemes kimcelle. Vor regering tager dette i sin faste beskyttelse. Må den almægtige Gud tage vort arbejde ind under sin nåde, forme vor vilje ret, velsigne vor indsigt og skænke os vort folks tillid. Thi vi vil ikke kæmpe for os selv, men for Tyskland!«

I marts talte han ved en national gudstjeneste, der blev radio-transmitteret til hele folket. I sin »prædiken« sagde han med patos: »Herre, vor Gud, lad os aldrig vakle eller blive fejge, lad os aldrig glemme vor pligt. Vi er alle stolte over, at vi gennem Guds nådige indgreb atter er blevet sande tyskere.« Efter Hitlers ord blev en standardkoral fra kejsertiden sunget: »Vi træder i bøn frem for den retfærdige Gud, som i striden står på vor side...« Med den drønende lyd af domkirkens klokker sluttede udsendelsen af gudstjenesten, der vakte en national begejstring uden lige.

Hitler lagde ikke skjul på, at jøderne var årsag til al Tysklands elendighed. Den 12. marts trængte i Breslau en gruppe SA-folk ind i landsretten og tvang enhver jødisk dommer, advokat og embedsmand til straks at forlade lokalet.

Den 20. marts sagde Hitler i en regeringserklæring, at han var fast besluttet på at gennemføre en politisk og moralsk afgiftning af det offentlige liv – og samtidig blev der iværksat en kampagne imod at handle i forretninger ejet af jøder.

Masseudryddelsen af jøder i de frygtelige gaskamre var endnu ikke sat i værk, men mangfoldige blev ydmyget på gaderne, pryglet, spyttet på, o.s.v.

Hvordan reagerede *adelen* og *borger-skabet* herpå? I det store og hele positivt. Man brød sig ikke om Hitlers vulgaritet, men godtog ham som manden, der kunne bringe orden i samfundet og gøre ende på kommunismen. Hvordan så *kirkerne* på Hitler? De stillede sig i det store og hele på hans side. Det gjaldt ikke blot den lutherske og den katolske kirke, men også de evangeliske frikirker. De hyldede ham som en mand, oprejst af Gud til at forny det tyske folk. De lovede troskab og forbøn. Deres indstilling til jøderne var svag.

Selv så betydelige mænd som biskop *Dibelius* og pastor *Martin Niemöller* tog ikke tydelig og klar afstand fra diskrimineringen af jøderne i samfundet.

To højt ansete teologiske professorer kom med nogle udtalelser, der svækkede de tyske jøders retsstilling endnu mere. De hævdede, at ganske vist var mange jøder blevet døbt og dermed optaget i kirken, men »dåben ophæver ikke de biologiske forskelle imellem jøder og arier.« Vel kunne professorerne ikke benægte eller bestride døpte jøders fulde ligestilling i den tyske evangeliske kirke – men kirken måtte besinde sig på, at den var tyskernes *folkekirke*. »For kirkens stilling i folkets liv og for at den kan opfylde sin opgave som folkekirke, vil det i den herskende situation være en svær hæmning, hvis man besætter kirkens embeder med jøder.«

Året 1933 var ikke gået til ende, før Hitlers program utvetydigt fremtrådte i dets antikristelige ondskab. Den 13. november var sportspaladset i Berlin fyldt til sidste plads af 20.000 mennesker. Lederen af Berlins »tyske kristne« dr. Reinhold Krause krævede en fuldendelse af den tyske reformation i det tredje rige. Han råbte truende, at nu måtte de, der beklædte ledende embeder i kirken, beslutte sig til, hvilken side de tilhørte: enten ved siden af den gamle autoritære præstekirke med alle dens bekendelsesmæssige bindinger eller ved siden af den nye tyske folkekirke. Under tordnende bifald sagde han: »Når vi nationalsocialister skammer os over at købe et slips hos en jøde, da må vi for alvor skamme os over at modtage det inderste religiøse, der taler til vore sjæle, fra jøderne.«

Han sluttede således: »Når vi fra evangelierne tager det ud, som taler til vore tyske hjerter, da træder det afgørende af Jesu lære klart og lysende frem, og det stemmer – det kan vi stolt erklære – med nationalsocialismens fordringer!«

Stormødet sluttede med denne erklæring: »Vi fordrer, at den tyske folkekirke gør alvor af en forkyndelse, der er renset for enhver orientalsk indflydelse og samler sig om et enkelt glædesbudskab og en heltmodig Jesus-skikkelse som grundlag for en artsmæssig kristendom. Vi beklæder, at den eneste virkelige gudstjeneste for os er tjenesten for vore folkefæller.«

Dette blev mangfoldige evangeliske kristne for meget. De samlede sig i »den bekendende kirke«. Frygten for en splittelse af den lutherske folkekirke var imidlertid så stor, at man forblev i den, skønt

de »tyske kristne« udgjorde flertallet og indtog de ledende poster. »Den bekendende kirke« kom aldrig med en klar udtalelse om, at frelsen kommer fra jøderne, og opfordrede ikke til at yde jøder al tænkelig hjælp i deres trængsler.

Jo, der var enkelte præster, der gjorde det. De blev straks sat i koncentrationslejr eller henrettet.

Alting lykkedes for Hitler, og det forblændede mangfoldige. I 1936 besatte han Rhinlandet, uden at Frankrig gjorde anden modstand end at protestere. I 1938 indlemmede han hele Østrig og kort tid derefter marcherede hans tropper ind i Prag. Han var altså genrejseren af det virkelige, store og stærke Tyskland. Arbejdsløsheden blev afskaffet, politisk stabilitet var en kendsgerning – Hitler blev enevældig – selv hæren blev underlagt ham som øverbefalende – hvem kunne benægte, at han udrettede underværker til Tysklands bedste?

Hvordan så *arbejderklassen* herpå? Den var splittet imellem socialdemokrater og kommunister og blev som alle andre snart inddraget i en national begejstring og stolthed over al den fremgang, de oplevede. I 1935 sagde en arbejder ved en tankstation til os, der var på vej hjem til Danmark: »Wir werden die Franzosen in das mittlere Meer werfen!« (Vi vil smide franskmændene ud i Middelhavet).

I 1939 fyldte Hitler 50 år, og dagen blev fejret med en storslået præsentation af sejrrig magt. Hærens og luftvåbenets oprustning blev demonstreret ved en storstilet militærparade. Flådens genoprustning var mindre synlig, men udenlandske militære eksperter var ganske klare over, at nybyggede ubåde og krigsskibe udgjorde en væsentlig trussel imod selveste Storbritanien.

Alle blev chokerede, da Hitler og Stalin d. 23. august indgik en ikke-angrebepagt med en hemmelig protokol, der gav Sovjet-Rusland frie hænder i Estland, Letland, Litauen og Finland samt i andre dele af Øst-Europa. Nogle dage efter angreb Tyskland Polen i det håb, at Frankrig og Storbritanien fortsat ville nøjes med at protestere – men denne gang undervurderede Hitler dem. De erklærede Tyskland krig, og dermed begyndte Hitlers fald.

Til at begynde med så det ikke sådan ud. Polen blev nedkæmpet i løbet af nogle uger – Holland og Belgien, Danmark og Norge besat i løbet af foråret 1940 – Frankrig nedkæmpet, og Storbritanien smidt ud af Europa – alt, hvad Hitler fore-

tog sig, selv det umulige, lykkedes – hele Europa var mere eller mindre under hans kontrol.

Omkring nytår 1941 gav han generalstaben ordre til at udarbejde erobringen af Sovjet-Rusland (Barbarossa-planen), og d. 22. juni 1941 angreb den tyske hær Sovjet over en angrebslinje på ca. 1.500 km. Alt syntes fortsat at lykkes for ham. I de første uger blev over en million russiske soldater taget til fange, og generalstaben var stort set enig med Hitler i, at inden fjorten dage ville Sovjet være nedkæmpet. De ledende generaler ville samle tropperne og gå direkte imod Moskva, men Hitler var overbevist om, at både Moskva og Krim med olien kunne erobres. Det viste sig at være en fatal fejlbedømmelse. Moskva blev ikke erobret, skønt tyske tropper kom ind i forstæderne. Vinteren kom russerne til hjælp, og i hærførere som den senere marskalk Zhukov fik de russiske tropper ledere, der var på højde med de tyske. Det endte med en katastrofe for værnemagten, der slet ikke var udstyret til vinterkrig. Soldaterne døde i tusindvis.

Nu vidste mange, deriblandt Hitler selv, at han ikke kunne erobre Rusland. Det blev endnu tydeligere og endnu frygteligere i slutningen af 1942, da de russiske tropper indesluttede henimod 250.000 tyske soldater ved Stalingrad, og i 1943, da verdenshistoriens største panserslag ved Kursk endte med russisk sejr, og de russiske hære derefter overtog initiativet, og ethvert forsøg på at standse dem, før Berlin var erobret, var forgæves.

Hvordan reagerede Adolf Hitler? »Kan vi ikke sejre, skal vi som folk gå under!« Han gav, da alt håb var ude, ordre til at ødelægge alt, hvad der opretholder livet – kloaker, fyringsanlæg, broer, bygninger, marker og skove – og selv løb han fra ansvaret, da han i 1945 tog livet af sig og sin hustru, *Eva*, født *Braun*, som han var blevet viet til ved en macber fest natten før. Hans lig skulle overhældes med benzin og brændes til aske. Men indtil sin sidste stund besad han en uforklarlig autoritet, så selv højtstående feltmarskalker og generaler adlød hans ordre, hvor vanvittige de end var. Den eneste ordre, der ikke blev fulgt, blev givet til *Albert Speer*, der ikke kunne få sig selv til at iværksætte den totale ødelæggelse af al tysk civilisation.

Nu er det store spørgsmål: Hvordan kunne en nation med en førerplads i kulturlivet (Goethe, Schiller – Beethoven, Brahms – Kant og Lessing – og mangfoldige andre) og med en luthersk kirke i direkte fortsættelse af selve reformatoren, og med mange evangeliske frikirker – dertil et adelskab med betydelige personligheder (hele generalstaben rekrutteredes stort set derfra) – hvordan kunne et sådant

folk med sådanne kirker hylde en sådan forfører?

Svaret må være dette: De hyldede ham, fordi den antikristelige ånd og indstilling var fremherskende overalt, selv i kirkerne. Apostelen Johannes giver os et afgørende ord herom: »Hele verden er i Den onde« (1. Johs. 5,19b). I samme grad verden er i menigheden, er Den onde. Antikrist der. Det havde og har fortsat de fleste menigheder glemt. De glemmer også, hvad apostelen Paulus siger: »Kødets higen (sindelig) er fjendskab imod Gud« (Rom. 8,7). I samme grad kødet råder i menigheden, råder fjendskabet, den antikristelige ånd. Apostelen Johannes siger, at mange antikrister er udgået fra menigheden (1. Johs. 2,18-19), og at vildfarelsens ånd via mange falske profeter er virksom (4,1-6). Menigheden er ikke en idyl. Vor Herre Jesus talte om »hans fjende, der, medens folkene sov, kom og såede giftigt rajsgræs iblandt hveden og gik bort« (Matt. 13,24 flg.) og om tyve, der kommer for at stjæle, og lejesvende, der ser ulven komme og forlader fårene og flygter (Johs. 10,10 og 12). Han advarer imod farisæernes surdej (Mark. 8,15), imod falske profeter (Matt. 24,24) og lader os i det hele taget forstå, at ondskabens åndsmagter søger at lede menigheden vild.

Vor Herre Jesus, menighedens hoved, siger altså, hvad apostlene Johannes og Paulus uddybede, at menighederne skal efterspore Antikrist iblandt dem selv. Enhver forsamling, der ikke gør det, bliver et bytte for tidsånden, den antikristelige ånd.

Det havde kirkerne i Tyskland glemt, og det er jeg ængstelig for, at vi her i landet også har glemt. Hertil kommer, at menighederne som regel vil bevare deres liv. Få tænker på, at »den, som har bjærget sit liv, skal miste det; og den, som har mistet sit liv for Min skyld, skal bjærge det« (Matt. 10,39).

De få, der havde mod til at sige Hitler imod og stemple ham som en forfører, mistede livet. Men det var de allerfleste i den lutherske folkekirke og de pietistiske frikirker ikke indstillet på. Menighedslivet havde udviklet sig til at være et socialt samvær med gode venner, men ikke til at tage sit kors op og blive en efterfølger af menighedens Herre.

Den fare er altid til stede. Ingen føle sig for sikker.

En svaghed i stort set alle kirker var, at Tysklands fremgang betød mere for dem end Guds rige. Da alt lykkedes for Hitler i begyndelsen af krigen, var de begejstrede og blinde for de grusomheder, han iværksatte.

(II) Et blik på nutiden

Samtidig med Adolf Hitler var en anden Antikrist virksom på den politiske og ide-

ologiske verdensscene: *Josef Stalin*. Han var ligeså grusom og hensynsløs som Hitler og lagde i modsætning til denne ikke skjul på, at han var en overbevist ateist.

Men Gud den Almægtige »trådte også frem« på verdenshistoriens store scene. Hitler havde udryddet 6 millioner jøder, men godt 3 år efter hans selvmord var den suveræne stat Israel en kendsgerning. Aldrig før har verden været vidne til så mægtigt et nationalt under, thi jøderne har lige siden Jerusalems ødelæggelse været nationernes prygelknabe og dog bevaret deres identitet og håbet på at vende tilbage til deres land og landets hovedstad, Jerusalem – og nu skete det!

Staten Israel har vist sig at være uovervindelig. Den er omgivet af sine argeste fjender, muslimerne, der gang på gang har søgt at tilintetgøre den, men forgæves. Israel er i dag Mellem-Østens stærkeste militærmagt og forud for Ægypten, Irak, Iran, Syrien og Jordan på alle civile områder. Det har trods sin geografiske lidenhed været i stand til at tage imod mere end 5 millioner jødiske immigranter fra alle verdenshjørner. Hebraisk er genopstået som et levende sprog, der binder dem sammen, og Det gamle Testaments historiske beretninger bekræftes af det ene interessante arkæologiske fund efter det andet. Personlig venter jeg med spænding på, om de finder profeten Jeremias' skøde (Jerem. 32) og måske endda pagtens ark m.v. (2. Makkabæer 2,4-8).

Med de rædselsfulde erfaringer af flere Antikrister og med Guds mægtige demonstration af sin almagt og trofasthed, da staten Israel blev erklæret og optaget i F.N. (om end med et beskedent flertal) hvordan har de vesterlandske, »kristne« stater reageret i tiden, der er gået, siden Hitler og Stalin er forsvundet?

De »kristne« stater har været opmærksomme på den ideologiske kamp imellem diktatur og demokrati, men slet ikke på den åndelige kamp imod Antikrist. Det egentlige antikristelige er, hvad Gud forstår ved lovløshed, ignoreringen af Hans hellige vilje. Den antikristelige ånd er trængt dybere ind i de vesterlandske stater end nogensinde før. Vort eget land er et sørgeligt eksempel herpå. Selve lovløsheden er blevet legaliseret. Tænk blot på de tusindvis af fosterdrab år efter år og meget andet sørgeligt.

Jeg vil ikke gå i enkeltheder med alt dette. Dels er meget af det af en sådan art, at det ikke bør nævnes, dels er jeg ikke sat til dommer over mit folk, men til forbeder – som en, der er medskyldig, thi jeg har ingen egen retfærdighed at bygge på.

Endnu sørgeligere er det, at vort folks kirke, den danske folkekirke, der under besættelsen fik nåde til at sige og stå Hitler imod, så flertallet af danske jøder blev

reddet fra tilintetgørelsen, ikke fortsat har stået den antikristelige ånd, lovløshedens ånd, imod, men åbnet for den. Det er det sørgeligste kapitel i hele folkekirken historie siden reformationen. I dag har lovløsheden tilhold og beskyttelse i den evangelisk-lutherske folkekirke, der i nytestamentlig betydning næppe kan anses for en kirke, skønt gudfrygtige mænd og kvinder endnu findes i den.

Selv i forholdet til Israel lyder der ikke et utvetydigt JA til dette underværk, der klart viser, at Gud holder sine løfter for øjnene af alverden, så vi kan læse om det i aviserne, og lader Israel være den stat, om hvilken nationernes historie samler sig.

Hvad angår frikirkerne, forekommer det mig, at man er tilbøjelig til at imødekomme tidsåndens krav og lade en antikristelig ånd vinde indpas.

Jeg vil overlade til enhver at betænke, hvad menighedslivet drejer sig om, og hvad det må være på vagt imod. Der bor en dødvægt i den menneskelige natur. Får den frie tøjler, drager den os nedad – måske langsomt, så vi ikke lægger mærke til det, men affinder os dermed og mister årvågenheden. Menigheden er ikke kaldet af sin Herre til at søge sit eget, thi det gør kærligheden ikke. Den er derimod kaldet til at være Hans vidner (martyrer!).

Et vidnesbyrd om Herren kan ikke aflægges i tidsåndens kraft, men kun i Helligåndens, altså i Jesu egen Ånd.

Menigheden er underfuld. Når vi læser om den første menighed i Ap. G. 2,41-47 og sammenligner vor tids menigheder med den, da må vi vist nok helt over til Sibiri-en og til Kinas husmenigheder for at finde noget, der tåler sammenligning dermed, og vi må sige med *Brorson*: »Ak, når jeg de første guld kristne betragter, den iver, den møje, den kamp de har haft, og ser, hvad nu er vor kristendoms fakter, da hører jeg Navnet, men hvor er dets kraft...«

Den dødvægt i vor natur, jeg før nævnte, kan trække menigheden ned i en åndelig middelmådighed, som er svær at komme ud af. Lykkeligvis er der »hin enkelte« her og der. De har ikke givet efter for dødvægten, men bevaret pionerånden, den første kærlighed, den ydmyge taknemmelighed, den levende tro og den dybe glæde i Herren. De hører ofte til de stille i landet – men altså ikke de stillestående.

Uden disse stod vi i fare for at sige »fred og ingen fare«, skønt vi i virkeligheden lever på en vulkan, der nåsommelst kan gå i udbrud. Vor tid er ungdommens tid, kvindernes tid og globaliseringens tid. Et par ord herom.

Ungdommens tid

Siden ungdomsoprøret i 1968 har den vestlige verden ladet ungdommen få en

hidtil i historien ukendt fremtrædende plads på bekostning af forældrenes, lærernes og myndighedernes autoritet.

Lederne af ungdomsoprøret hævdede, at tiden var forbi, da ungdommen skulle underordne sig under de ældre. Underordningen havde medført en mængde hæmninger af de unges muligheder. Nu skulle de have medbestemmelse på lige fod med lærerne og professorerne.

Der var noget sandt i dette, men det blev gennemført i en oprørske ånd. Derfor har dets virkninger på vigtige områder været mere nedbrydende end frigørende.

Det væsentlige tab er de stille værdier, som kun kan bevares i samværet med og respekten for de ældre. Jeg tænker især på den erfaring, mange ældre besidder, men har måttet betale en stor pris for – den gennem kampe, smerte og tab dyrt vundne erfaring. Med denne erfaring følger et klarsyn, der skelner imellem øjeblikkelig succes og varig betydning.

Ulykkeligvis tog ungdomsoprørerne ikke hensyn til dette, men gjorde sig fri af sammenhængen med den ældre slægt. Det førte til tab for dem selv. De mistede den gode opdragelse, den sømmelige adfærd, den danske kulturs rigdom – ja, de mistede endog det danske sprogs evne til at udtrykke enhver tanke og følelse præcist og fyldestgørende – de foretrak et forfladiget, tarveligt sprog med et ganske lille ordforråd. Deres liv savner højhed og højtid.

En afgrund synes at have åbnet sig under store dele af dansk ungdom. En løsløshed uden fortillfælde har vundet frem og er blevet accepteret langt ind i borgerlige kredse.

Hvordan forholder menighederne sig hertil? Bringer rock, drama, lyseffekter, stille jazzmusik, m.v. fornyelse eller forfladigelse – Guds Ånd eller Antikrists ånd – stilheden eller larmen – helligheden eller verdsligheden?

Kvindernes tid

Jeg husker, da *Nina Bang* i 1924 blev undervisningsminister i den første socialdemokratiske regering under Thorvald Stauning. Hun var den første kvindelige minister i den vestlige verden, højt begavet, men ikke nogen udpræget god minister.

I dag klager mange over, at der er for få kvindelige ministre i vor regering, og i det hele taget for få kvindelige medlemmer af folketinget.

Der klages også over, at der er så få kvindelige ledere i erhvervslivet.

Ligestillingsrådet ser vist nok helst, at halvdelen af ministrene er kvinder, og at halvdelen af bestyrelsesmedlemmerne i erhvervslivet også er kvinder.

Kvindernes ligestilling med mændene og ungdommens frigørelse fra de ældres

autoritet er samtidige fænomener. Begge har en vis berettigelse, men er båret frem i en ånd, der ikke tager hensyn til Guds skabelsesorden og derfor bringer samfundets grundpille, hjemmene, i fare og samfundet i gynngning.

»Gud skabte mennesket i sit billede; i Guds billede skabte han det, som mand og kvinde skabte han dem« (1. Mos. 1,27). Som Guds skabninger er mand og kvinde ligestillede overfor Ham. Gud foretrækker ikke manden frem for kvinden. Begge har samme frie adgang til Ham – ja, i Kristus er der ikke mand og kvinde – de er een i Ham (Gal. 3,28).

Men de har en højst forskellig udrustning og et højst forskelligt kald. Kvinden forbliver kvinde med sin udrustning og sit kald, og manden forbliver mand med sit kald og sin udrustning. Sådan er Guds skabelsesorden, og den ændrer Han ikke, så længe denne skabelse består.

Kvindens kald og tjeneste udfolder sig rigest i stilheden, medens mandens kald omfatter den ydre aktivitet og offentligheden. Sådan var det i det store og hele, da man højagtede hjemmene og kvindens »indsats« der og i de andre stille tjenester (sygepleje, undervisning, m.v.), der tjente hjemmenes bedste. Men da erhvervslivet begyndte at kræve kvindene bort fra hjemmene, ud på arbejdspladserne, begyndte den åndløse »frigørelse« af kvinderne, hvormed de risikerede at miste deres kvindelighed. Børnene blev i stigende grad overladt til pædagoger, der aldrig kan erstatte moder og hjemmet. Da samtidig en såkaldt sexuel frigørelse blev normgivende, fik kvindernes frigørelse og ligestilling et præg af tarvelighed.

Mon ikke mange mødre bærer på en stille smerte over, at de har opgivet deres moderkald?

Hvorledes har kirkerne forholdt sig til kvindernes »ligestilling«? I 1948 blev loven om kvinders adgang til præsteembeder vedtaget med skæbnesvangre følger for hele folkekirken. Kun een af biskopperne var villig til at ordinere en kvindelig præst, alle de andre sagde nej dertil – dog kun i ord. Ingen satte sin stilling ind herpå.

Følgerne er blevet forfærdelige. Jeg, der er opvokset i den lutherske folkekirke, kan ikke kende den igen. Den forekommer mig at være erobret af en antikristelig ånd, der velsigner, hvad Gud siger Nej til. Jeg har ingen lyst til at uddybe det. Men flere af frikirkerne har heller ikke kunnet sige Nej til kvindelige præster – og man er næsten sikker på at blive stemplet som en ukærlig og stivnakket reaktionær, der slet ikke forstår tiden og dens krav.

Den antikristelige ånd er ikke blevet svækket siden Hitlers og Stalins tid, men har snarere vundet mere magt ikke blot i

samfundet, men også i kirkerne.

Globaliseringen

De tekniske fremskridt har næsten ophævet afstandene imellem nationerne og kontinenterne. Nationernes befolkninger blandes med hinanden i et hidtil ukendt omfang. Adskillige begynder at spørge, om nationalstaterne egentlig har nogen betydning mere.

Politisk kommer det til orde i F.N.s verdensomspændende samling af nationerne og E.U.s samling af de europæiske nationer, der afgiver en del af deres suverænitet til E.U.s højeste organer.

Guds Ånd er ganske fremmed i disse overstatslige kæmpesammenslutninger, Antikrists ånd hersker næsten uindskrænket. Et eksempel: F.N.s generalforsamling har vedtaget mere end 200 fordømmende resolutioner imod Israel, men ikke een imod nogen muslimsk stat.

Globaliseringen har medført en stor lyst til at rejse ud og lære »vore nye naboer« at kende. Denne rejselyst har grebet mange unge kristne. »Ud, vil jeg, ud, åh så langt, langt ud,« sang Bjørnstjerne Bjørnson i sin tid, men da havde kun ganske få mulighed for at rejse langt, langt ud.

Trællene på apostlenes tid havde en hverdag, som vi ville kalde ensformig, trist og opslidende. Men de, der lærte vor Herre Jesus virkelig at kende, fandt så store åndelige rigdomme i Ham, at de ikke gjorde brug af muligheden for at få deres personlige frihed og »se noget andet«. De forvandlede deres ensformige hverdag til en vandring med Herren fra herlighed til herlighed, indtil Han kronede deres tjeneste med at hente dem hjem til den herlighed, som overgår al beskrivelse (1. Kor. 7,21-24).

Paulus formaner os med henblik på Herrens snare komme til at sætte en ære i at leve stille og passe vore egne sager og arbejde med vore hænder (1. Tess. 4,11).

Guds Ord og Guds Ånd sætter hverdagens pligter på førstestpladsen. Vi sætter derfor rejser til »åh, så langt, langt ud« på andenpladsen. Lykken i dybeste mening findes ikke, hvor du ikke er, men hvor du er. Globaliseringen byder tilsyneladende på mange fordele, men pas på – vi skal ikke følge med tiden, men med Herren.

(III) Et blik på den kommende tid

Da staten Israel blev oprettet i 1948, skete der en afgørende vending i verdenshistorien. Hedningernes tider, d.v.s. de tider, da ikke-israelske stater havde magten, var nu ved at være forbi. Helt forbi bliver de først, når Israel har fået alt det land, som Gud lovede Abraham (Luk. 21,24 og 1.

Mos. 15,18-19).

Sådan ser det imidlertid ikke ud. U.S.A. er endnu den ledende supermagt. Østens riger, Kina, Japan og Indien er ved at rejse sig i al deres væld. Og den muslimske verden med sin olierigdom er i færd med at ryste det vesterlandske åg af sig.

De internationale problemer er ved at vokse selv supermagten U.S.A. over hovedet. Nord-Korea har fremstillet atomvåben og langtrækkende raketter, Iran er i gang dermed, og hvem ved, om ikke nogle af de muslimske terrororganisationer er i færd med at forberede et angreb på U.S.A., Stor-Britanien eller et tredje land ved hjælp af atomvåbnet (eller de lige så forfærdelige biologiske våben). Kina, Pakistan og Indien har i lang tid besiddet atomvåbnet, Rusland ligeledes – den indbyrdes angst har hidtil afholdt dem fra at tage det i brug. Men angst kan ikke i det lange løb være fredens bevarer.

Kan De forenede nationer (F.N.) og Den europæiske union (E.U.) samle folkeslagene om at holde fred?

Samle

Dette lille ord er et hovedord i profeternes beskrivelse af HERRENS dag, den store og forfærdelige, der afslutter nådens tidsalder ved vor Herres Jesu Kristi herlige tilsynkomst, hvormed Han opretter Guds rige synligt og underlægger sig folkeslagene.

Profeten *Zefanias* siger: »Bi derfor på mig, så lyder det fra HERREN, på dagen, Jeg fremstår som vidne! Thi min ret er at sanke folkene, samle rigerne og udøse min vrede, al min harmglød over dem; thi af min nidkærheds ild skal al jorden fortæres. Thi da vil Jeg give folkene rene læber, så de alle påkalder HERREN og tjener Ham endrægtigt« (3,8-9).

Joel skildrer HERRENS dag således: »Thi se, i de dage, og på den tid, når Jeg vender Judas og Jerusalems skæbne, samler Jeg alle hedningefolk og fører dem ned i Josafats dal. Der vil Jeg holde rettergang med dem om mit folk og min arvelod Israel, som de spredte blandt folkene...« (3,6-7) og videre: »Skynd jer og kom, alle hedningefolk viden om, og saml eder. Før dine helte herved, HERRE! Hedningefolkene skal vækkes op og drage til Josafats dal, thi der vil Jeg sidde til doms over alle hedningefolk viden om...« (3,16 flg.).

Mika siger: »Nu er de samlet imod dig, de mange folk, som siger: Vanæres skal det; vort øje skal skue med skadefryd på Zion. Men de, de kender ikke det mindste til HERRENS tanker, de fatter ikke hans råd, at Han samlede dem som neg på lo. Op og tærsk, du Zions datter! Thi Jeg giver dig horn af jern, Jeg giver dig klove af kobber. Du skal knuse de

mange folk...« (4,11-13).

Ingen belyser HERRENS dag mere detaljeret end profeten *Esajas*. »Hin dag« er hovedemnet i hans vældige profeti. »Hør i bjergene larm af traigt krigsfolk, hør, hvor det buldrer af riger, af samlede folk...« (se 13,4 flg.) »Jeg kommer for at samle alle folk og tungemål, og de skal komme og se min herlighed. Jeg fuldbyrder et under iblandt dem og sender undslupne af dem til folkene ... til de fjerne strande, og de skal forkynde min herlighed iblandt folkene« (66,18-19). Profeten *Zakarias* skildrer HERRENS dag i de tre sidste kapitler: »Se, Jeg gør Jerusalem til et berusende bæger for alle folkeslag vidt om, også Juda skal være med til at belejre Jerusalem. På hin dag gør Jeg Jerusalem til løftestang for alle folkeslag – enhver, som løfter den, skal rive sig på den. Og alle jordens folk skal samle sig imod det. På hin dag, lyder det fra HERREN, slår Jeg alle heste med angst og rytterne med vanvid. Judas hus åbner Jeg øjnene på, men alle folkeslagene slår Jeg med blindhed...« (12,2 flg.). »Se, en dag kommer, HERRENS dag, da dit bytte skal deles i dig. Da samler Jeg alle folkene til angreb på Jerusalem...« (14,1 flg.).

Vi finder det tilsvarende i Johannes Åbenbaring: »Og jeg så, at der af dragens mund og ud af dyrets mund og ud af den falske profets mund kom tre urene ånder, som ligner frøer. De er dæmoners ånder, som gør tegn. Og de går ud til kongerne på jorden for at samle dem til krigen på Guds, den Almægtiges store dag. Se, Jeg kommer som en tyv. Salig er den, som våger og bevarer sine klæder, så han ikke skal gå nøgen, og man skal se hans skam! Og de samlede dem på det sted, der på hebraisk kaldes Harmagedon« (16,13-16) »Og jeg så dyret og jordens konger og deres hære samlede for at føre krig imod Ham, som red på hesten, og mod Hans hær« (19,19).

Vort spørgsmål var: Kan De forenede nationer (F.N.) og Den europæiske union (E.U.) samle nationerne om at holde fred? Bibelens svar er: Nej, de går derimod Antikrists ærinde. De samler sig, og dagen kommer, da de er enige om, at staten Israel er den eneste hindring for fred på jorden, og så vil de samle al deres militære kraft for at tilintetgøre denne stat – de kender slet intet til Guds tanker – de hader Guds øjsten (Zak. 2,12).

De mere end 200 fordømmende resolutioner imod Israel i generalforsamlingen, men indtil i dag ikke i sikkerhedsrådet på grund af U.S.A.s veto, taler sit tydelige sprog om, at Antikrists ånd råder i F.N. Salme 2 er højaktuelt.

Den lovløse

Historien fremviser mangfoldige eksemp-

ler på lovløse herskere. I Europa oplevede vi i det 20. århundrede mænd som Hitler og Stalin. Hitler fremtrådte som lovens og ordenens opretholder og blev hyldet som sådan, endog af mangfoldige kristne – og i Rusland er der endnu ældre, der længes tilbage til Stalins tid med dens fasthed og orden!

Nu har demokratiet overalt i Europa sejret over diktaturet, men det har ikke ændret ved, at Antikrists ånd fortsat hersker og gennem den stigende lovløshed, ungdomsoprør, hjemmenes opløsning, globaliseringen og svækkelsen af nationalstaten har fået en magt som aldrig før – ganske vist en skjult magt, der ikke frygtes og slet ikke bekæmpes af ret mange, end ikke af kirkerne.

Lovløsheden er en hemmelighed (2. Tess. 2,7). Jo højere levestandarden er, des mere tager lovløsheden til. Kun Guds frygtens hemmelighed: at Den evige uskabte Gud blev åbenbaret i kød (1. Tim. 3,16), gennemskuer lovløsheden, også når den fremtræder som genopretteren af lov og orden.

Ligesom Guds frygtens hemmelighed består i, at Gud åbenbarede sig een gang for alle i et bestemt menneske, Jesus af Nazaret, Marias søn, således vil lovløshedens hemmelighed en dag åbenbare sig i et bestemt menneske, der er den incarnerede lovløshed, djævelen i menneskeskikkelse. Jesus er *Den retfærdige* (1. Johs. 2,1), Antikrist er *Den lovløse* (2. Tess. 2,8).

Men åbenbaring betyder ikke, at dermed kender alle Jesus som Guds søn og Antikrist som satans. Det var kun få, der så, hvem Jesus er, og det vil også kun være få, der ser, hvem Antikrist er.

Han træder ikke frem som en forfører, men som en lysets engel (2. Kor. 11,14), der bringer al tvivl til tavshed ved løgnens magt og tegn og undere, der klart »beviser«, at han er sendt af Gud (2. Tess. 2,9).

Kan kirkerne afsløre ham? I samme grad, som de er inficeret af hans ånd, er de næppe i stand dertil. Det har erfaringen under Hitler vist os.

Har de åbnet for den type forkyndere og undergørere, som er kommet i Jesu navn, skønt Han ikke kendes ved dem (Matt. 7,22-23), vil de formentlig også tage imod Forføreren over alle forførere.

Der er to spørgsmål, som Guds ord besvarer på sin måde, d.v.s. en måde, der ikke tilfredsstillende den kødelige interesse og nysgerrighed. De to spørgsmål er *hvornår* træder han frem, og *hvor længe* hersker han?

Hvornår

Apostlene ville gerne vide, om tiden nu var kommet, da Jesus ville genoprette Riget for Israel, men fik det svar: »*Det til-*

kommer ikke jer at kende tider eller timer, som Faderen har fastsat af egen magt. Men når Helligånden kommer over jer, skal I få kraft; og I skal være mine vidner både i Jerusalem og i hele Judæa og Samaria, ja til jordens ende.« (Ap. G. 1,6-8). Noget tilsvarende gælder tiden, da Den lovløse åbenbarer sig. Vi skal være Jesu vidner i dag, og vi skal være på vagt overfor Antikrist i dag, thi »nu er det den sidste tid, og som I har hørt, at Antikrist kommer, således er allerede nu (altså i dag) mange antikrister trådt frem« (1. Johs. 2,18). Antikrist er ikke en forfører, vi blot venter, men altid aktuell. Spekulationer og beregninger, om hvornår han træder frem, indebærer den fare, at man ikke står ham imod i dag og f. eks. ikke tager Matt. 7,22-23 alvorligt.

Det eneste konkrete, vi får at vide, er Paulus' ord til Tessalonikerne: »Også nu ved I, *hvad* der holder igen, så han først kan åbenbares, når hans tid er inde. Thi lovløshedens hemmelighed er allerede nu i virksomhed, kun må *den*, der nu holder igen, først fjernes« (2. Tess. 2,6-7). Vi ved imidlertid ikke, hvem det eller den, der holder igen, er.

Tænker apostelen på menigheden? Holder den lovløsheden tilbage? Det vidner hverken Skriften eller historien om. Hverken Hitler eller Stalin eller nogen anden lovløs hersker blev holdt tilbage af menigheden. End ikke Kristus holdt den tilbage. Man kan snarere sige, at han kaldte den frem i al dens ondskab.

Der er mere, der taler for, at Paulus tænker på statsmagten. Hans beskrivelse af den i Rom. 13 viser os, at den (endog når den som på hans tid var hedensk) holder lovløsheden tilbage, idet den straffer den og ikke bærer sværdet for ingenting. Den er en Guds tjener, som til straf lader vreden ramme den, der handler ondt.

Men der kommer en tid, da lovløsheden tager overhånd, så endog statsmagten ikke kan stille noget op. De demokratiske stater er ved at opløse sig selv indefra. Den internationale uro er i tiltagende – og en dag vil den overhåndtagende vold og den usikkerhed, der præger tilværelsen, få råbet på en stærk mand til at lyde.

Lad mig imidlertid ikke komme med nogen forudsigelse, der svækker vor årvågenhed.

Hvor længe

vil Den lovløse træde frem? Kun i Daniels bog og i Johannes Åbenbaring siges der noget herom, men begge steder tales der sådan, at det maner til tilbageholdenhed med at slå en udlægning fast.

I Dan. 7,25 tales der ligesom i Johs. Åbenb. 13 om et *dyr*; han skal »tale imod den Højeste og mishandle den Højestes hellige; han skal sætte sig for at ændre ti-

der og lov, og de skal gives i hans hånd en tid og tider og en halv tid« (ordet »to« står ikke i grundteksten). Betyder dette tre og et halvt år? Muligvis – men den ejendommelige formulering taler sit eget sprog om ikke at være skråsikker.

I 8,9 tales der om et lille *horn*, der lægger en misgerning på alteret, men efter 2.300 aftener og morgener kommer helligdommen atter til sin ret. Dette lille horn får altså ikke 3½ år, men 1.150 døgn.

I kap 9,24-27 har vi et afsnit med gådefulde tidsangivelser, som ingen endnu med sikkerhed har kunnet udlægge. Vers 27 er formentlig en profeti om Antikrists tid: »Og pagten skal ophæves for de mange i een uge, og i ugens sidste halvdel skal slagtoffer og afgrødeoffer ophøre, og ødelæggelsens vederstyggelighed skal sættes på det hellige sted, indtil den fastsatte udgang udøser sig over ødelæggeren.«

I Johs. Åb. 13,5 gives der dyret magt i 42 måneder, men spørgsmålet er, om dette skal forstås bogstaveligt eller billedligt (som 1,1 siger). En mand som N. P. Wetterlund forstod tallet billedligt.

Guds ord tvinger os til varsomhed, hvad angår beregningen af den tid, Antikrist får, så at vi kan være på vagt imod de aktuelle antikrister, som gør sig gældende i menighederne.

Herrens dag er beskrevet på så mange måder i Den hellige Skrift, at det er umuligt at føje de forskellige beskrivelser sammen i en overskuelig mosaik og opstille et skema over begivenhedernes rækkefølge. Gud og Hans Ånd lader sig ikke indpasse i en oversigt eller et skema, som de så skulle være nødt til at følge. Vi ved ikke, hvad dag Herren kommer (Matt. 24,42), og vi kan aldrig regne tidspunktet for Hans komme ud.

Vi kan ikke skrive eller tale om Herrens genkomst i kraft og megen herlighed uden den blanding af glæde og bæven, der altid følger evangeliet. Vor Frelser taler om, at »der skal komme en stor trængsel, hvis lige ikke har været fra verdens begyndelse indtil nu og heller ikke skal komme. Og dersom de dage ikke blev afkortet, da blev intet menneske frelst, men for de udvalgte skyld skal disse dage afkortes« (Matt. 24,21-22). Herrens spørgsmål: »Men når Menneskesønnen kommer, mon han da vil finde troen på jorden« (Luk. 18,8) vil næppe hos nogen oprigtigt fremkalde dette svar: »Du kan trygt regne med at finde den hos mig, Herre!«

Og dog er frygt og bæven ikke nogen hindring for den rige glæde over, at vor forløsning nærmer sig. Vi kan rette os op og løfte vore hoveder, så vi ser opad og ikke lader os beherske af det forfærdelige, der kommer over jorderige.

Skulle vi selv blive stedt i svære prøvelser, vil Herren stå os bi og føre os igen-

nem, skulle det endog være martyriet. Kærligheden vil blive kold hos de fleste, men ikke hos dem, der har taget imod kærlighed til sandheden og fortsat gør det dag efter dag. Lad os derfor være stille for

kærlighed til sandheden

Kødets (vor gamle naturs) higen er, som tidligere nævnt, fjendskab imod Gud (Rom. 8,7), altså fjendskab og modstand imod sandheden. Da Han, der er Sandheden, vandrede hernede, rejste Israels religiøse ledere sig imod ham og fik folket med til at råbe: »Korsfæst ham!«

Man kan have interesse for sandheden, og man kan anse sig selv for en sandheds-søger, men kærlighed til sandheden har intet menneske af sig selv.

Den må vi *tage imod* (2. Tess. 2,10) og aldrig ophøre med at tage imod.

At vi kan tage imod den, skyldes kun, at Han, der er sandheden, elsker os og vil skænke os sin kærlighed. Uden den lever vi i et »kristeligt« selvbedrag (1. Kor. 13,1-3), og en farisæisk surdejg besmitter vor tro, vor Bibelkundskab og vor tjeneste.

Men som Guds nåde er ny hver morgen, er hans kærlighed til os det også, og al personlig fornyelse består i at *tage imod* den og dermed tage imod kærlighed til sandheden – thi hvem kan tage imod Hans kærlighed uden straks at elske Ham og dermed elske sandheden.

Da bliver vi frelst, selv når Lovløshedens menneske, Den lovløse får magten på jorden. Vi undflyer alt det, der skal ske – d.v.s. Guds vredes dom (som ikke er ensbetydende med, at vi slipper for trængsel), og vi består for Menneskesønnen. Noget herligere kan ikke tænkes. Han elsker os sådan, at Han ikke kan »nøjes med mindre« end at skænke os al sin herlighed. Derfor tog han vor skam og fornedrelse, vor svig og synd og skyld, vor selvhævdelse og dårskab, ja hele vort fjendskab imod sandheden på sig – tog straffen på sig – og led mere, end vi nogen sinde kan forstå, på det rå kors udenfor Jerusalem på Golgata.

Det er korsets gerning og korsets ord, ordet om Kristus som korsfæstet, det alene, der frelser os og bevarer os i frelsen, indtil Herren kommer igen i kraft og megen herlighed. Det ord får os til at våge og bede til enhver tid – det får os til at følge Lammet, hvor det går – det får os til at leve stille, men ikke uvirksomt, og til at gå ind i vort kammer og lukke døren bag os (Esaj. 26,20-21) – det virker endog at vi elsker vor næste som os selv, og sejrer, selvom Den lovløse har magten.

Han, som vidner om dette, siger: »Ja,

Jeg kommer snart!« – Amen! Kom, Herre Jesus! Herren Jesu nåde være med alle! (Johs. Åbenb. 22,20-21).

Nogle personlige ord

Gud har givet mig et langt liv, formentlig fordi jeg er langsom til at lære. Men et instinkt i mig sagde til mig for mere end halvtreds år siden, at det åndelige liv ikke kan organiseres.

Det, som jeg havde svært ved at lære og måske endnu ikke har lært til fulde, er, at Guds lov er en hindring for Guds evangelium. I endens tid er der en tilbøjelighed til at formane i en lovisk ånd: »Er du helt villig – du må bede mere – lad os nu tage os sammen, det gælder jo om at vinde mennesker for Herren«, o.s.v. Loven er imidlertid ikke Guds, men syndens kraft (1. Kor. 15,56). Hvem af os bæver ved tanken på, at en lille surdejg af loven gennemsyrrer hele det åndelige liv og tapper det for Guds kraft. Jo alvorligere tiden bliver, des mere behøver vi evangeliet, Guds kraft, Ordet om Kristus og det som korsfæstet. Dette ord om Guds frie og friggørende nåde fornyer vore sjæle, så den første kærlighed flammer op, og vi gør alt af hjertet som for Herren.

Et andet, som jeg havde svært ved at lære, var at have min frelser og Herre for øje således, som de fire evangelister beskriver ham. Jeg har i mine mange år læst mange gode bøger om troen, om bønner, om tjenesten, om kærligheden, men ingen af dem kunne give mig mere end en uddybet kundskab om troen, bønner, tjenesten og kærligheden – at tro Ham, at tjene Ham, at bede og at elske kunne jeg kun lære af *Ham selv*, der elskede mig og gav sit liv for mig og beder for mig. I endens tid behøver vi Ham mere, end vi kan udtrykke.

Se den frihed, Han åbenbarer, fordi han elsker Faderen af hele sit hjerte og elsker os, som Faderen elsker os! Han er ganske fri af, om hans ord fører til mere modstand eller til »succes«. Han er ikke noget menneskes træl, selvom han tjener dem alle. Kærligheden, der ikke søger sit eget, er den frihed, til hvilken Kristus har frigjort os. I den er der ingen frygt, end ikke i dommen. I denne kærlighed findes der ingen personsanseelse. Jesus sad til bords med syndere og toldere og forargede dermed de retfærdige og hellige. Han gav ikke afkald på sin egen hellighed, men den var og er ganske anderledes end den loviske hellighed.

Og i hans kærlighed, der er den fuldkomne frihed, finder vi den ægte selvrespekt, selvforståelse og umistelige værdighed. »I kalder mig Mester og Herre, og

I gør ret, thi jeg er det!« Det sagde Han, der var ydmyg af hjertet. Den sande ydmyghed er ikke selvudslettende, men fri og værdig.

I den kærlighed kan han ofre alt med glæde, skønt det kostede ham mere, end nogen fatter.

Hans rige er ikke af denne verden. Det havde jeg et instinkt for, da Han kaldte mig til det liv og den tjeneste, der siden 1950 har gjort Ham stadig større og mig stadig mindre.

Derfor har vi aldrig købt en kirke eller en bibelskole. Jeg var under et konstant pres for i hvert fald at sikre ungdommen en sommerlejr, og i et svagt øjeblik gav jeg efter, så vi købte Egeborg i Nordsjælland. Vi kom lykkeligvis af med den en del år derefter – og da havde jeg oplevet tilstrækkeligt med konflikter.

Stalin havde ingen vanskeligheder med at beslaglægge de organiserede kirkers kirkebygninger, kontorer, medlemslister, penge m.v. Mao havde heller ikke besvær med at gøre det samme.

Men, som de fleste læsere sikkert ved, var og er Åndens uorganiserede fællesskab uovervindeligt. I Kina har det taget skikkelse af husmenigheder i tusindtal, i Stalins Sovjet-Rusland samledes Guds frie børn snart det ene sted, så det andet – men under disse gudløse herskere måtte alle disse vidner se den mulighed i øjnene, at de kunne blive blodvidner, og den ære overgik mangfoldige.

Lad os ved Guds nåde i frihed forenkle vort kristenliv, som Ånden leder til, uden at gøre det til en lov for andre. Det er nemlig en side af evangeliet, Guds glædesbudskab med al dets skjulte hjertekraft.

Og lad os foretrække magtesløshed fremfor magt og styrke. Da Guds kraft udfoldede sig i hele sin væld, så det ud som den totale magtesløshed. Det forbliver så gådefuldt for almindelig sund fornuft, at vi må lære Herren Jesus inderligt at kende, før vi fatter det og følger i Hans spor.

Kærlighed og popularitet følges ikke ad. De kompletterer ikke hinanden, men er indbyrdes modstandere.

Det underlige og underfulde er, at på efterfølgelsens smalle vej, hvor kødet ikke får sin vilje, fyldes hjertet af glæden ovenfra, den uovervindelige glæde, glæden i og over Herren.

Denne lange artikel skal slutte med denne bøn, som, jeg håber, alle kan stemme med i:

Min Jesus, lad mit hjerte få en sådan smag på dig, at nat og dag du være må min sjæl umistelig.